

Kyselytunnin kysymykset

Opso ry kevätseminaari, Tampere
Riikka Vacker/OPH
Mari Pastila-Eklund/OKM

13.3.2020

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Oppisopimuksen purkaminen, päättyminen

1. Opiskelija vaihtaa yllättäen työpaikkaa ja joutuu lopettamaan oppisopimusopiskelunsa, koska tutkinnon suorittaminen ei ole mahdollista uusissa työtehtävissä. Opiskelija on käynyt jo ”tietopuolisen koulutuksen”, ja tutkinnon tai tutkinnon osien valmistuminen vaatisi vielä näytön arvioinnin. Voiko tässä tilanteessa opiskelijan merkitä ei läsnäolevana (järjestelmään nk. nollarivisenä) oppisopimuksen päättymisestä näytön arviointiin saakka? Tai voiko hänet vaihtoehtoisesti ottaa lyhyeksi ajaksi VOS-opiskelijaksi?

Oppisopimuksen purkaminen, päättyminen

2. Tehdäänkö oppisopimuksen purkamisesta hallintopäätös?

3. Täytyykö oppisopimuksen purkautumisesta tehdä hallintopäätös ja jos, niin missä tilanteissa? Tehdäänkö hallintopäätös esimerkiksi, kun:

- Opiskelija ja työnantaja ilmoittavat kirjallisesti muutoslomakkeella, että oppisopimus purkautuu (sopijaosapuolten yhteisellä päätöksellä). Opiskelija ei jatka opintojaan eli hänet katsotaan eronneeksi.
- Oppisopimus purkautuu, mutta opiskelija jatkaa opintojaan muulla tavoin (ei eroa).
- Koulutuksen järjestäjä purkaa oppisopimuksen (työnantajaa ja opiskelijaa kuultuaan), koska sopimuksessa ei noudateta sen ehtoja. (Opiskelija jatkaa opintojaan muulla tavoin TAI opiskelija ei jatka opintojaan muulla tavoin.)

Oppisopimuksen purkaminen, päättyminen

4. Jos oppisopimuksen purku on yksipuolinen (vain työnantaja tai vain opiskelija on allekirjoittanut muutoslomakkeen, jolla ilmoitetaan oppisopimuksen purkamisesta, ja lain määrittelemät hyväksyttävät oppisopimuksen purkamisen ehdot eivät toteudu), onko kyse siitä, että ”sopimuksen ehdot eivät toteudu” ja koulutuksen järjestäjä purkaa oppisopimuksen? Laissahan on määritelty, että oppisopimus voidaan purkaa yhteisellä sopimuksella tai lisäksi laissa luetelluista syistä. Esimerkki: opiskelija irtisanoutuu (ilman laissa lueteltuja hyväksyttäviä irtisanomisperusteita) oppisopimustyöpaikastaan ja menee muualle töihin. Työnantaja palauttaa meille muutoslomakkeen purkamisesta omalla allekirjoituksellaan varustettuna (opiskelija ei ole allekirjoittanut). Pitääkö tehdä oppisopimuksen purku koulutuksen järjestäjänä vai riittääkö, että toteamme työnantajan purkaneen sopimuksen opiskelijan irtisanouduttua?

Oppisopimuskoulutuksen keskeyttäminen

5. Oppisopimusopiskelija ei ole kertonut koulutuksen järjestäjälle jäävänsä/jääneensä äitiysvapaalle. Opiskelija on käynyt jo ”tietopuolisen koulutuksen”, ja tutkinnon tai tutkinnon osien valmistuminen vaatisi vielä näytön arvioinnin. Voiko tässä tilanteessa opiskelijan merkitä ei läsnäolevana (järjestelmään nk. nollarivisenä) oppisopimuksen keskeytyksen alkamisesta (äitiysvapaan alkamisesta) näytön arviointiin saakka?
6. Onko opiskeluoikeus aina keskeytettävä automaattisesti, jos oppisopimus keskeytetään? Esimerkki: Opiskelija opiskelee autonkuljettajaksi. Hän on menettänyt väliaikaisesti ajokorttinsa eikä osaamisen hankkiminen työpaikalla voi sinä aikana toteutua. Oppisopimus keskeytetään ko. ajalle. Keskeytysaika on useita viikkoja tai jopa kuukausia. Voiko opiskelija opiskella tuona aikana muulla tavoin? Eli voiko oppisopimus olla väliaikaisesti keskeytettynä mutta opiskeluoikeus silti voimassa? Tällöin opiskelija voisi käydä hänelle suunnitelluilla lähiopetuspäivillä myös keskeytyksen aikana ja näin edistää opintojaan.

Oppisopimuskoulutus ja Koski-tiedot

7. Kenen vastuulla on viedä ennen v. 2018 valmistuneiden opiskelijoiden tiedot Koskeen, jos tutkintokoulutusta järjestävällä organisaatiolla on ollut ennen v. 2018 tutkinnon järjestämissopimuksia, mutta nykyään organisaatio ei ole koulutuksen järjestäjä, eikä pääsyä Koskeen ole? Monet koulutuksen järjestäjät ovat pyytäneet vanhojen tietojen viemistä Koskeen, joten kenen puoleen tässä tulee kääntyä?
8. Kun oppisopimusopiskelijan viimeinen arviointi on tehty, hänen oppisopimuksensa päättyy. Pidetäänkö opiskeluoikeus kuitenkin voimassa vielä 14 päivän ajan, kuten muillakin opiskelijoilla? (mahdollinen arvioinnin oikaisupyyntö tulee esittää tuossa ajassa)
9. Merkitäänkö tuolloin OPV-taulukkoon rahoitukseen 1 OPH 100%, vaikka oppisopimus on päättynyt?

Oppisopimuskoulutus ja palautekyselyt

10. Kuka kerää laajennetun opson Amis-palautteet?

11. Melko monella laajennetun oppisopimuksen opiskelijalla (= koulutuksen järjestäjä ostaa tutkintokoulutuksen ja näytöt jostain toisesta oppilaitoksesta) opiskelu-/oppisopimusaika alkaa ensin työssäoppimisella omalla työpaikalla ja oppilaitoksen toteuttamat lähiopetuspäivät tulevat mukaan kuvioon vasta sitten myöhemmässä vaiheessa (esim. 1-2 kuukautta myöhemmin). Tämä tuo mukanaan sen haasteen, että opiskelija ei pysty vastaamaan AMIS-aloituspalautekyselyyn annetun aikamäärän rajoissa, kun kyselyssä pyydetään ottamaan kantaa oppilaitoksen osalta mm. opiskeluympäristö- ja kiusaamisasiaan (joihin pakollista vastata). Niinpä moni laajennettun opson opiskelija jättääkin kokonaan vastaamatta kyselyyn.

Arkistointi

12. Pitääkö allekirjoitetut (käsin tai sähköisesti allekirjoitetut) oppisopimukset arkistoida paperiversiona vai kelpaako esim. allekirjoitettujen ja skannattujen oppisopimusten sähköinen arkistointi esim. opiskelijahallintojärjestelmässä. Sama kysymys koskee myös opintososiaalisten etujen päätöslomakkeita.

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

13. Miten ohjeistamme osaamispisteiden vertautuvuutta opintopisteisiin?

Esim. terveydenhoitoalalla palkallisia opiskelupäiviä saa usein opintopistemäärän mukaisesti tai tietyt pätevyysvaatimukset määritellään opintopisteittäin, eikä ammatillisten tutkintojen osaamispisteistä ole työpaikolla mitään tietoa saati opiskelijoille käytännön hyötyä.

YTOT

14. YTO-opintojen integroimiseen ammatillisiin opintoihin on kannustettu, mutta todellisuudessa osassa oppilaitoksista YTO:jen integroiminen on todella vähäistä - ainakin oppisopimusopiskelijoiden kohdalla. Onko OPH:lta tulossa tähän jotakin toimintaohjetta tms., jotta integroimista todella tehtäisiin?
15. Kysymys koskee YTO-opintoja. Nyt tilanne on se, että mikäli opiskelija ei saa YTO-opintoja tehtyä oppisopimusajan puitteissa, ei tämä (YTO-opintojen roikkumaan jääminen) ole peruste pidentää oppisopimusta. Onko tähän tulossa muutosta?

Oppisopimuskoulutus ja valinnaiset tutkinnon osat

16. Oppisopimuksella ei voi opiskella sellaista tutkinnon osaa, jos osaamista ei voi hankkia pääosin käytännön työtehtävissä. Jos opiskelija kuitenkin haluaa ottaa sellaisen valinnaisen tutkinnon osan, jota ei voi oppisopimukseen sisällyttää, hänellä lienee oikeus suorittaa ko. opinnot muulla tavoin?
- Esimerkki: Opiskelija suorittaa oppisopimuksella Logistiikan perustutkintoa. Tulevaisuuden työmahdollisuuksien takia hän haluaa suorittaa valinnaisena osana Massatavarakuuljetukset. Oppisopimustyöpaikalla tämä ei toteudu. Hänellä ei myöskään ole mahdollisuutta opiskella ko. tutkinnon osaa toisessa, ns. käyttäjäyrityksessä. Oppilaitos voi järjestää opinnot tähän tutkinnon osaan niin, että opiskelija oppii koululla lähipäivillä (sekä itsenäisenä opiskeluna) ko. asiat. Koulun kalustolla onnistuu myös käytännön harjoitukset.
17. Voihan opiskelija valita ko. tutkinnon osan HOKSiinsa ja suorittaa sen jollakin muulla tavalla kuin oppisopimuksessa?
18. Saako hän opiskella ko. asioita ajallisesti päällekkäin oppisopimuksensa kanssa? VAI täytyykö hänen ensin käydä muut tutkinnon osat oppisopimuksella ja vasta sitten siirtyä ”muulla tavoin opiskelijaksi” suorittamaan tätä yhtä tutkinnon osaa oppisopimuksen päätyttyä?
19. Mikäli saa opiskella joustavasti oppisopimuksen rinnalla (ajallisesti päällekkäin) myös tätä muulla tavoin opiskeltavaa tutkinnon osaa, saako opiskelija hakea opintososiaalisia etuuksia myös niiltä lähiopetuspäiviltä, jotka koskevat tätä ”oppisopimuksen ulkopuolista” tutkinnon osaa? Muualta hänellä ei ole mahdollisuutta mitään etuuksia saada (työnantaja ei maksa palkkaa ja opintotukea ei ole mahdollista saada yksittäisille päiville).

Oppisopimuksen palkkauksen perusteet ja koeajan pituus

20. Voiko oppisopimuskoulutuksessa työnantaja maksaa pelkästään provisiopalkkaa?

21. Miksi oppisopimukseen kirjataan, onko työsuhteen laatu määräaikainen vai toistaiseksi voimassa oleva? Oppisopimushan perustuu kuitenkin lain mukaan määräaikaiseen työsuhteeseen ja sen mukaan tulkitaan esim. koeajan pituus. Mikäli taustalla on toistaiseksi voimassa oleva juuri alkanut työsuhde, voi tulla ristiriitaa koeajan osalta, jos oppisopimus kestää vain muutaman kuukauden. (Esim. 3kk oppisopimus, mutta vastikään alkanut toistaiseksi voimassa oleva työsuhde, johon halutaan 6kk koeaika.)

Oppisopimuskoulutuksen työaika

22. Sisältyykö oppilaitoksessa tai esimerkiksi virtuaaliympäristössä tapahtuva opiskelu työaikaan? Koulutuksenjärjestäjillä on tässä varsin kirjavat käytännöt. Samoin muissa oppimisympäristöissä tapahtuvan oppimisen määrästä on eri käsityksiä. Jotkut pitävät tiukasti kiinni vanhasta 80/20 %:n ohjeellisesta määrästä. Voisiko näihin saada yksiselitteiset ohjeistukset, jottei eri oppilaitosten opso-opiskelijat olisi eri asemassa.
23. Opiskelija voi olla saman viikon aikana opsossa ja kosossa ja vieläpä samalla työnantajalla. Karrikoidustihan voisi tulla tilanne, että opiskelija on 1. ma - ti opsossa 2. ke oppilaitoksessa 3. to - pe kosossa. Tällöin ma - ke kertyy tarvittavat 25 h opsoon, mutta halutessaan TA maksaa vain kahdelta päivältä palkkaa, vaikka saa vastineeksi neljän päivän työpanoksen opiskelijalta.

Opiskelijamaksu

24. Laissa sanotaan, että ammattitutkinto- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa sekä 8 §:ssä tarkoitetussa muussa ammatillisessa koulutuksessa koulutuksen järjestäjä voi periä opiskelijalta kohtuullisen opiskelumaksun, jolla katetaan osittain koulutuksen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Mitä tämä tarkoittaa käytännössä? Voiko koulutuksen järjestäjä tehdä yleistä linjausta, jossa opiskelumaksut laskutetaan kaikilta ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin osallistuvilta toteutustavasta (oppisopimus, omaehtoinen) riippumatta?

Sopimusten ja HOKSin hyväksyminen

25. Pitääkö edelleen allekirjoittaa ensikertaisessa hyväksynnässä kolmikantaisesti erikseen, erillisinä dokumentteina oppisopimus ja HOKS:

- Kun kyseessä on kokonaan oppisopimuksella tehtävä tutkinto tai tutkinnon osa, jos se on opson tavoite?
- Kun kyseessä on ns. sujuva siirtymä/kesäopso, jolloin opiskelija tekee opintoja opsolla osia koulutuksen aikana?

26. Sama kysymys koskien koso-hoks, allekirjoitetaanko kaksikantaisesti erillisinä dokumentteina?

Sopimusten ja HOKSin hyväksyminen

27. Oppisopimuksen sähköisen allekirjoittamisen käytössä on ongelmana sopimuksen allekirjoituspäivämäärät. Oppisopimuksen tekeminen tulee pääsääntöisesti nopealla aikataululla ja on erittäin haasteellista saada opiskelijan ja työnantajan sähköisiä allekirjoituksia ennen oppisopimuksen alkamista. Onko hyväksyttävää, että koulutuksen järjestäjä allekirjoittaa sopimuksen itse ensin ja lähettää sen jälkeen opiskelijalle ja työnantajalle allekirjoitettavaksi? Tällöin ainakin koulutuksen järjestäjän allekirjoitus on ennen oppisopimuksen alkamista. Asioistahan on sovittu jo oppisopimuskäynnillä, joten tämä on tekninen asia.
28. Oppisopimusten sähköinen allekirjoittaminen on pikku hiljaa lisääntymässä. Joskus tapahtuu kuitenkin niin, että sähköiset allekirjoitukset saadaan lomakkeelle vasta sen jälkeen, kun varsinainen oppisopimusaika on jo alkanut. Oppisopimus on lähetty kuitenkin ennen oppisopimusajan alkamista allekirjoituskierrokselle, mutta syystä tai toisesta kaikkien osapuolten allekirjoituksia ei aina välttämättä saada ennen oppisopimusajan alkamista. Miten suhtaudutte tähän?

Oppisopimuskoulutuksen opintososiaaliset etuudet

29. Opiskelija on oikeutettu päivärahaan niiltä päiviltä, joilta koituu ansionmenetystä. Jos opiskelija on 25t/vko työsuhteessa ja opetuspäivät ajoitetaan opiskelijan vapaapäiville, ei ansionmenetystä ko. työnantajan palveluksessa varsinaisesti koidu, mutta saattaa olla että lastenhoito on järjestettävä, opetuspäivään kuluva aika on sivutoimityöstä pois tms. Pitäisikö näin ollen päiväraha maksaa kaikille opiskelijoille, joille opetukseen osallistuminen ei ole palkallista aikaa vaiikkei tuota aikaa vähennetäkään palkasta, vai miten tuota pitäisi tulkita ja soveltaa?
30. Voiko opintososiaalisista etuuksista tehdä hallintopäätöksen vasta siinä vaiheessa, kun opiskelija hakee etuuksia ensimmäistä kertaa? Vai onko päätös tehtävä samalla, kun solmitaan oppisopimus?

Oppisopimuskoulutuksen opintososiaaliset etuudet

- 31. Pitääkö koulutuksen järjestäjän ilmoittaa opiskelijalle maksetut opintososiaaliset etuudet verottajalle?
- 32. Yritykselle voidaan maksaa koulutuskorvausta, ilmoittaako koulutuksen järjestäjä ne verottajalle?